

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Operational of the Student Care and Assistance System for Extra Large
Educational Institution under the Surin Secondary Educational Service Office

พชรพงศ์ นวลศิริ¹, วิมล จันทรแก้ว² และ สำเริง บุญโต³

Potcharapong Nualsiri¹, Wimon Jankaew², and Samreong Boonto³

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกาญจน์

Graduate School, Rajapark Institute, Thailand

E-mail: camp01289@weerawat.ac.th

Received February 3, 2025; Revised March 7, 2025; Accepted March 18, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 2) เปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.983 และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า สถานศึกษาควรมีแนวทางในการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน กำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการป้องกันและแก้ปัญหา รวมถึงจัดระบบส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ; สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Abstract

This article aimed to study (1) the operations of the Student Care and Assistance System for Extra–Large Educational Institutions. (2) Compare the operations of the Student Care and Assistance System for Extra–Large Educational Institutions, classified by education level and work experience. (3) Guideline for Developing the Student Care and Assistance System for Extra–Large Schools. Data were collected using a 5–point Likert scale questionnaire, achieving a reliability score of 0.983. Qualitative data were gathered through structured interviews. Statistical analysis included means, percentages, and standard deviations. The research results found that 1) the operation of the Student Care and Assistance System for Extra–Large Educational Institutions under the Surin Secondary Educational Service Office is overall at a high level. Considering each aspect, the area with the highest average score was knowing students individually, followed by prevention and problem–solving. The area with the lowest average score was student screening. 2) The results of comparing the performance of the Student Care and Assistance System across different educational levels and work experience revealed significant differences, both overall and in each specific aspect, at the .05 significance level. 3) The results of the analysis of the target groups revealed guidelines for developing the Student Care and Assistance System. Educational institutions should establish clear data collection guidelines, set straightforward and practical student screening criteria, organize activities that promote students' holistic development, foster collaboration with all stakeholders to prevent and resolve issues, and implement a referral system for students in need of support in cooperation with relevant agencies.

Keywords: student care and assistance system; extra–large educational institutions; The Surin Secondary Educational Service Office

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต

พฤติกรรม การเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2013)

การดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองในทุกด้านได้อย่างเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ตลอดจนการมีคุณธรรม จริยธรรม และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามที่สังคมคาดหวังนั้น ไม่เพียงต้องอาศัยการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอีกด้วย เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ตลอดจนการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งล้วนส่งผลให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และความทุกข์ใจ อันอาจกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน และนำไปสู่ปัญหาทางสังคมในระดับที่รุนแรงขึ้น ดังนั้น การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น และช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2019)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้กำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง จากข้อมูลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ผู้เรียนขาดระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม ความเสี่ยงด้านยาเสพติด อุบัติเหตุ อุบัติภัย ปัญหานักเรียนไม่จบตามกำหนดเวลาเนื่องจากออกกลางคัน ติดศูนย์ ติด ร มส นักเรียนบางส่วนขาดแรงบันดาลใจและขาดเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนในการเรียน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ (Surin Secondary Educational Service Area Office, 2023) สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นสถานศึกษาที่มีอัตราการแข่งขันสูง ส่งผลให้มีทั้งนักเรียนในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์และนักเรียนนอกเขตพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดสุรินทร์เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาในเขตพื้นที่นี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งภูมิหลังและพื้นฐานความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งมีความเสี่ยงด้านยาเสพติด อุบัติเหตุ ส่งผลต่อการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก อีกทั้งครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้สามารถขับเคลื่อนไปตามนโยบายสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี และได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และรวบรวมแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Office of the Basic Education Commission (2013) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ Klindem (2018) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด แต่ก็ยังไม่สามารถรู้จักและเข้าใจนักเรียนอย่างแท้จริง ทำให้การวินิจฉัยนักเรียนรายบุคคลไม่ตรงตามสภาพที่แท้จริงอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือ แก้ไข หรือ การพัฒนาผู้เรียนที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือหรือพัฒนานักเรียนเป็นไปอย่างถูกต้องตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ซึ่งตรงกับ Pongsawat (2018) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและ

เครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ร่วมกันเข้าไปแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนาตนเอง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากการจำกัดความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** หมายถึง กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน และพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

Office of the Basic Education Commission (2013) ได้กล่าวถึงการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง วิธีการที่ครูที่ปรึกษาจะต้องศึกษานักเรียนใน ความรับผิดชอบของตน เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเด็ก ซึ่งแต่ละคนมีสภาพสังคมชีวิตที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นหลายรูปแบบ ข้อมูลพื้นฐานที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องรู้และมีความเข้าใจอย่างแท้จริง ได้แก่ 1. ด้านความสามารถของนักเรียน 2. ด้านสุขภาพของนักเรียน และ 3. ด้านครอบครัว วิธีการและเครื่องมือที่ครูที่ปรึกษาควรนำมาใช้ ได้แก่ ระเบียบสะสมซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งรูปแบบของระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนอาจแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการและการครอบคลุมของข้อมูล โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกเบื้องต้น และครูที่ปรึกษากรอกข้อมูลเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้ ข้อมูลระเบียบสะสมควรเก็บเป็นความลับ และมีการเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ เมื่อสิ้นปีการศึกษา หากมีการเปลี่ยนแปลงครูที่ปรึกษาควรมอบข้อมูลระเบียบสะสมให้กับครูที่ปรึกษาคนใหม่ต่อไป และเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่ครูที่ปรึกษาควรนำมาใช้ คือ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีความเที่ยงตรงสูง โดยจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) จำนวน 3 ชุด ชุดที่ 1 นักเรียนใช้ประเมินตนเอง ชุดที่ 2 ผู้ปกครองประเมินตัวนักเรียน และชุดที่ 3 ครูเป็นผู้ประเมิน นอกจากนี้ยังมีการออกเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนจากสภาพความเป็นจริง หรือใช้เครื่องมือเพิ่มเติมอื่น ๆ เมื่อครูที่ปรึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพียงพอแล้ว จึงดำเนินการตามกระบวนการคัดกรองนักเรียนต่อไป

จากการจำกัดความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า **การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** หมายถึง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านครอบครัว โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) การเยี่ยมบ้านนักเรียน และวิธีการหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเพิ่มเติม เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างมีพื้นฐานไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบ การรับรู้ข้อมูลของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นทำให้

ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจมากขึ้น นำข้อมูลไปคัดกรองได้ถูกต้อง สามารถช่วยป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2.2 การคัดกรองนักเรียน

Office of the Basic Education Commission (2013) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรอง ของสถานศึกษาแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ 2. กลุ่มเสี่ยงมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหาตาม เกณฑ์ การคัดกรองของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องให้ความช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจน ในเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน วิธีการและเครื่องมือที่นำมาใช้ คือ ข้อมูลจากผลการเรียน สถิติการขาด ลา มาสาย แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบสังเกตพฤติกรรม การออกเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

จากการจำกัดความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า **การคัดกรองนักเรียน** หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นหรือตามดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา โดยครูที่ปรึกษาควรมีการประชุมครูในโรงเรียนเพื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ ในการจัดกลุ่มของนักเรียนให้มีหลักเกณฑ์และมาตรฐานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของครูทุกคน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน เช่น ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ตามดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา ซึ่งครูต้องเก็บเป็นความลับ ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาครูที่ปรึกษาควรติดตามและประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อการช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนานักเรียน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

Office of the Basic Education Commission (2013) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูที่ปรึกษาสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่ตนดูแลทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพดีขึ้น ป้องกันมิให้นักเรียน กลุ่มปกติ เปลี่ยนไปอยู่กลุ่มเสี่ยง และทำให้กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่ม มีปัญหา กลับคืนสภาพเป็นเด็กกลุ่มปกติ กิจกรรมที่สนับสนุนการส่งเสริมพัฒนานักเรียน สามารถทำได้หลายวิธีตามวิธีการของแต่ละสถานศึกษาจะเลือกนำไปใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งมีกิจกรรมหลักที่สามารถดำเนินการได้ คือ กิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการวิชาชีพ และความสามารถพิเศษ กิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และพัฒนาตนเอง กิจกรรมให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนโดยการสนับสนุน ชมเชย และยกย่องนักเรียนที่ทำคุณงามความดี

จากการจำกัดความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า **การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน** หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาทั้งในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหาให้สามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางด้านวิชาการ กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น กิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุน ชมเชย และยกย่องนักเรียนที่ทำคุณงามความดี โดยครูที่ปรึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนในแต่ละคนทำให้นักเรียนมีคุณภาพและมีความภาคภูมิใจตนเองในด้านต่าง ๆ

2.4 การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน

Office of the Basic Education Commission (2013) ได้กล่าวว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาได้ให้ความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในความรับผิดชอบของตนทุกคนอยู่แล้ว แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรให้ความดูแลอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียน ทั้งด้านป้องกันและแก้ไขปัญห การแก้ปัญหาให้นักเรียนกลุ่มนี้นับว่าเป็นภาระใหญ่หลวงของครูที่ปรึกษา เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีปัญหที่แตกต่างกันออกไป มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนแก่ผู้ปกครองและตัวนักเรียน วิเคราะห์สาเหตุ ปัญหาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มมีปัญหา กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน ดังนั้น การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มนี้ ครูที่ปรึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและมีวิธีการแก้ไขปัญหที่หลากหลาย เพื่อช่วยเหลือนักเรียนไม่ให้กลายเป็นปัญหาของสังคมต่อไป

จากการจำกัดความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า **การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน** หมายถึง การดำเนินงานให้ความรู้ต่อประเด็นที่เป็นปัญหาของนักเรียน ให้นักเรียนทราบกับปัญหาที่เกิดขึ้น ในการที่จะป้องกันปัญหาของนักเรียน ต้องมีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนแก่ผู้ปกครองและตัวนักเรียน การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มมีปัญหา กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน

2.5 การส่งต่อนักเรียน

Office of the Basic Education Commission (2013) กล่าวว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการช่วยเหลือทั้ง 4 ด้าน ข้างต้น แล้วยังไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้เพราะบางครั้งปัญหาของนักเรียนรุนแรงยากต่อการแก้ไข หรือการดำเนินการแก้ไขต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะให้การช่วยเหลือครูที่ปรึกษาควรส่งต่อนักเรียน ให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้แก้ไขปัญหาก่อนที่ปัญหาจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นลักษณะของการส่งต่อนักเรียนดำเนินการได้ 2 แบบ คือ การส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก 1) การส่งต่อภายใน คือการส่งนักเรียนภายในสถานศึกษา โดยครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนให้กับครูที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนได้ตามลักษณะของปัญหา 2) การส่งต่อภายนอก การช่วยเหลือของครูที่รับนักเรียนส่งต่อภายในมาดูแลช่วยเหลือตาม

กระบวนการอย่างมีระบบ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วการแก้ไขปัญหายังยากต่อการช่วยเหลืออีก จำเป็นต้องส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

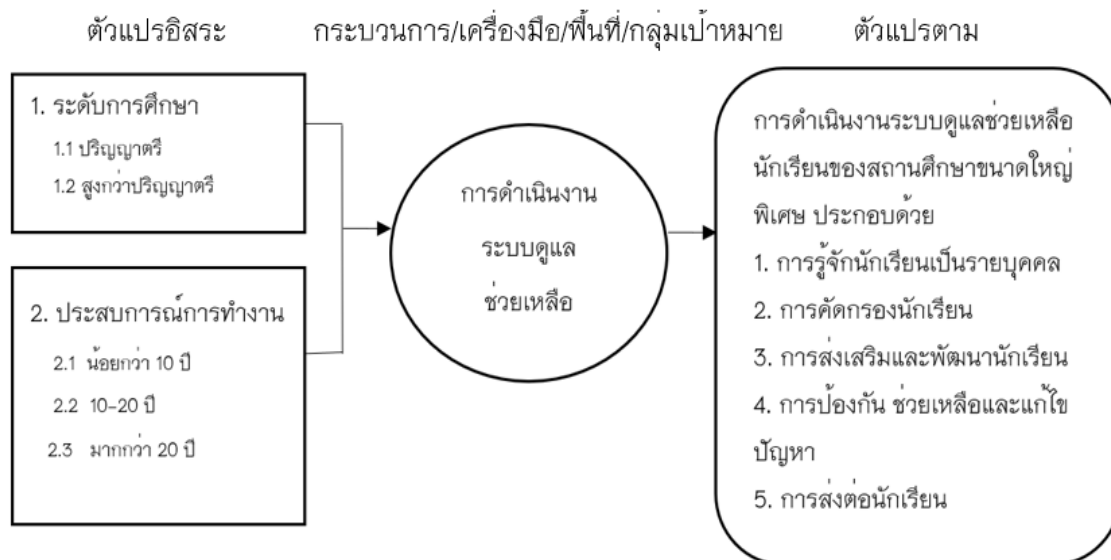
จากการจำกัดความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า **การส่งต่อนักเรียน** หมายถึง การส่งต่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ประสานงานกับครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครอง ในการส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือ และการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของนักเรียน หรือผู้เชี่ยวชาญกับปัญหาของนักเรียนโดยตรง

1. ส่งต่อภายใน หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขหรือดำเนินการแก้ไขแล้วไม่ดีขึ้น ครูที่ปรึกษาจะพิจารณาส่งต่อให้ครูที่เกี่ยวข้อง ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูพยาบาล

2. ส่งต่อภายนอก หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาที่ได้รับการส่งต่อภายในแล้วไม่ดีขึ้นหรือยากต่อการแก้ไข ครูส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัด เจ้าหน้าที่ควบคุมความประพฤติ หรือหน่วยงาน หรือองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณานี้ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประชากร คือ ครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 3 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 442 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 205 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.983 2) แนวทางการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ใช้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ รวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารทั่วไป จำนวน 3 คน ตัวแทนครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน ตัวแทนกรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คน และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน ของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วย ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.54	0.36	มากที่สุด	1
2. การคัดกรองนักเรียน	4.39	0.54	มาก	5
3. การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	4.45	0.50	มาก	4
4. การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	4.51	0.43	มากที่สุด	2
5. การส่งต่อนักเรียน	4.46	0.49	มาก	3
รวม	4.47	0.44	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่ พิเศษ	ปริญญตรี		สูงกว่าปริญญตรี		t	Sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.62	0.39	4.41	0.28	4.35	.00*
2. การคัดกรองนักเรียน	4.53	0.48	4.17	0.57	4.70	.00*
3. การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	4.58	0.50	4.24	0.44	4.89	.00*
4. การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	4.57	0.46	4.41	0.37	2.61	.01*
5. การส่งต่อนักเรียน	4.52	0.53	4.37	0.40	2.11	.03*
รวมเฉลี่ย	4.56	0.45	4.32	0.37	3.99	.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน		แหล่งความ	SS	df	MS	F	Sig.
ของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ		แปรปรวน					
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม		1.314	2	.657	5.051	.007*
	ภายในกลุ่ม		26.276	202	.130		
	รวม		27.590	204			
2. การคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม		12.573	2	6.287	26.100	.000*
	ภายในกลุ่ม		48.656	202	.241		
	รวม		61.229	204			
3. การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	ระหว่างกลุ่ม		9.575	2	4.788	22.504	.000*
	ภายในกลุ่ม		42.976	202	.213		
	รวม		52.552	204			
4. การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	ระหว่างกลุ่ม		3.268	2	1.634	9.240	.000*
	ภายในกลุ่ม		35.722	202	.177		
	รวม		38.990	204			
5. การส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม		3.650	2	1.825	7.894	.000*
	ภายในกลุ่ม		46.701	202	.231		
	รวม		50.351	204			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม		5.197	2	2.598	15.217	.000*
	ภายในกลุ่ม		34.494	202	.171		
	รวม		39.691	204			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล สถานศึกษาคควรวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน และการจัดประชุมผู้ปกครอง รวมถึงการประสานข้อมูลจากครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนและสอดคล้องกัน ครูที่ปรึกษาคควรดำเนินการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านยาเสพติด และด้านความปลอดภัย มารวบรวมและวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจนักเรียนในแต่ละคน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการคัดกรอง ครูที่ปรึกษาคควรจัดทำแบบ

บันทึกสำหรับการทำความเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล และแบบเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยการคัดกรองนักเรียนควรทำอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อแยกแยะนักเรียนที่มีพฤติกรรมหรือปัญหาที่ไม่ปกติออกจากนักเรียนปกติ และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง พร้อมพัฒนาให้มีมาตรฐานในการใช้งาน โดยการจำแนกนักเรียนควรพิจารณาจากข้อมูลหลายด้านเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมและแม่นยำ ครูที่ปรึกษาควรคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยใช้แบบเยี่ยมบ้านและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ สำหรับนักเรียนแต่ละคน ตามกลุ่มที่คัดกรอง หลังจากนั้นนำข้อมูลจากแบบประเมินมาวิเคราะห์เพื่อทำการคัดกรองนักเรียนเพิ่มเติม สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารสารสนเทศที่เกี่ยวกับผลการจำแนกและคัดกรองนักเรียน ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา ตามแนวทางหรือเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษาควรวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างรอบคอบ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต โดยการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ผ่านกิจกรรมโฮมรูมและการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง พร้อมรายงานผลการดำเนินงานหลังจากการจัดกิจกรรมทุกครั้ง สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน โดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชน โดยที่ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ สถานศึกษาควรพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ในการพัฒนานักเรียนตามความถนัด ความสนใจ และความชอบของนักเรียน ส่งเสริมการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพตามความต้องการของครอบครัว โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

4) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญห สถานศึกษาควรพัฒนาแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและสนับสนุนในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน รวมถึงบันทึกผลการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญห และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งควรดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม เพื่อให้นักเรียนรู้สึกถึงความปลอดภัยและได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมป้องกันเพื่อให้นักเรียนกลุ่มปกติไม่ตกไปสู่กลุ่มเสี่ยง โดยมีการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างละเอียด เพื่อให้ครูที่ปรึกษาและเพื่อนสนิทมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญห

5) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรจัดทำระบบและขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ ทั้งภายในสถานศึกษาและจากหน่วยงานภายนอก โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา

รุนแรง นอกจากนี้ ควรมีการรายงานและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน ครูที่ปรึกษาควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแผนหรือรูปแบบที่สถานศึกษากำหนด หากจำเป็น สามารถส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ หรือบุคคลที่นักเรียนไว้วางใจ รวมถึงการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเมื่อจำเป็น ครูที่ปรึกษาควรติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และพยายามแก้ไขปัญหาเบื้องต้นก่อนที่จะทำการส่งต่อ ทั้งนี้ควรสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนยินดียินดีรับการส่งต่อ และต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน และพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klindem (2018) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดป่าจ้าว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนวัดป่าจ้าว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pongsawat (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Unjit (2023) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม 1) จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมักมีบทบาทที่ใกล้ชิดกับนักเรียนในชีวิตประจำวัน อีกทั้งได้รับการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในห้องเรียน ในขณะที่ครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีอาจมุ่งเน้นงานวิชาการหรือบทบาทบริหารมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Phomajaree (2017) ได้ศึกษา

เรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันโดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thammapreecha (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 – 20 ปี มักได้รับการอบรมที่ทันสมัย เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับปัญหาปัจจุบัน จึงสามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็ว ขณะที่ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป อาจเน้นความเชี่ยวชาญจากประสบการณ์เดิม แต่ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงช้ากว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 – 20 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Unjit (2023) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัย Khunchamnann (2021) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า สถานศึกษาควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ มีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน โดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของนักเรียน พัฒนาแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จัดทำระบบและขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วย 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4. การป้องกัน

ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา 5. การส่งต่อนักเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.983 และหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า สถานศึกษาควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ มีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เข้าใจง่ายและ

สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน โดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของนักเรียน พัฒนาแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จัดทำระบบและขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรมีการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัดกลุ่มนักเรียนอย่างชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรมีการอบรมครูเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า สถานศึกษาควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ มีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน โดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของนักเรียน พัฒนาแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จัดทำระบบและขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรมีแนวทางในการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน กำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการป้องกันและแก้ปัญหา รวมถึงจัดระบบส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ซึ่งอาจจะมีผลความเข้าใจในตัวเด็กในยุคปัจจุบันได้มากกว่าครูที่มีอายุมากกว่า เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้รูปแบบหรือโปรแกรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมต่อไป

References

- Khunchamnan, S. (2021) *Administration of student caring system of school under the Songkhla primary education service area office 1*[Master's thesis, Hatyai University].
- Klinaem, N. (2018). *The operation of the student care system in Watpangiw School under the Ministry of Mathumthani*[Master's thesis, Rangsit University].
- Ministry of Education. (2019). *Guidelines for organizing student development activities according to the Basic Education Core Curriculum 2019*. Chumchum Printing House. Agricultural Cooperative of Thailand Limited.
- Office of the Basic Education Commission. (2013). *Policy of the office of the basic education commission, fiscal year 2013*. Office of the Basic Education Commission.
- Phomajaree, B. (2017). *Administration of student support system of the elementary schools under Bangkok Elementary Educational Service Area Office*[Master's thesis, Dhonburi Rajabhat University].
- Pongsawat, S. (2018). *The implementation of student care and support system in Cha-Am Khunyingnuengburi School*[Master's thesis, Silpakorn University].
- Surin Secondary Educational Service Area Office. (2023). *Performance report fiscal year 2023*. Surin Secondary Educational Service Area Office.
- Thammapreecha, S. (2022). *The implementation of the student support system by the teachers in Mueang Chon Buri Co-School Group 2 under the Office of Chonburi Primary Educational Service Area 1*[Master's thesis, Ramkhamhaeng University].
- Unjit, K. (2023). *The implementation of student care systems for children with special needs in basic education schools, under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1* [Master's thesis, Ubon Ratchathani Rajabhat University].